

כבר בשנים שלפני המלחמה נמתחה ביקורת קטלנית על קו בר-לב - אך היא הושתקה בכל האמצעים, נגנזה והועלמה

תיפוצת על המים

הקו לכל פרטיו - ואנחנו ידענו שהם יודעים, מפני שאת הנעשה בצידנו, לאורך התעלה וגם כמה קילומטרים מ"מ יורחה, לא יכולנו להסתיר. נציגי צבאות זרים ועיתונאים מערביים ערכו ביקורים ממושכים לאורך התעלה, וגם זכו בתידרוכים ממצים ומפורטים משרהביטחון וה"רמטכ"ל ומטה, לפי חשיבותם. ועוד לא נזכרו המוני העובדי דים האורחיים וצילומי האוויר של מטוסים ולוויינים, ל"עולם הרחב ולציבור בארץ, נמכר קו בר-לב כמערכת ביצורים אדיר שאין להבקיעו. תור ההצטנעות בא רק לאחר המלחמה.

כיוון שלא ניתן היה לחסום באמצעות טענת הסודיות בירור ציבורי בעניין קו בר-לב, הומצא והופעל התירוץ המקורי הבא: כל יוכוח פניס"צה"ל אסור לו שאפילו עובדת עצם קיומו תדלוף החוצה, מפני שכך יתערער האמון בצבא וגם המוראל הציבורי יינזק ללא-תקנה. והסמכות לעניין האמון בצה"ל ומוראל הציבור היתה, כמובן, המטכ"ל. באופן זה לא רק מנעו פירסום ידיעות וויכוח ביוזמה ישראלית, אלא יכלו למנוע ניסיונות עקרי פה, באמצעות ציטטים מפירסומים בחו"ל, שדנו בקו בר-לב והזכירו את המחלוקת המלוות אותו.

המחקר שנגנז

מ ערכת המעוזים, כפי שנבנתה, היתה קודס"כ כל לקוייה אף כשלעצמה, ולצורך ייעודיה המוגדרים בלא שנת"חם לעצם נכונותם. ביקורת חריפה בשטח זה השי' מיע מהנדס ומנתח-מערכות תל-אביבי, יוסף דוריאל, כאשר החלה הקמת הקו בצורתו המוכרת. הוזמן דור יאל לבצע מחקר לשיפור וייעול הביצורים. איש בארץ לא היה מושג - ובוודאי גם לא ניסיון - בעבודות מסוג זה. במיוחד לא לחילי-ההנדסה, שביצע את הפרוייקט

**דדו לא שינה
מפני שלא רצה לגלות
שבד"לב טעה טעות נוראה
ושבזבזו מאות מיליונים**

ולח"ל (דאז) אברהם אדן, שעמד בראשו. דוריאל הראה כי המערכת, על כל שוכני תוכניה, הכנתה ובנייתה, איננה עונה על די צרכים שלשמה נועדה; שטכניקות התיכנון והתקמה מפגרות, יקרות וגם כרוכות בהעסקת חיילים רבים, חשופים תחת אש, בלא שינוצלו השיטות הירדניות-מכפר של בנויה טרומית כי עורף והקמה מהירח פחזית, באמצעות ציוד כבר שנמצא בארץ ככמויות מספיקות.

יחידה-במינה בכל הארצות המתקונות, נמצאת הצנורה בידי הצבא ומאוישת באנשי-צבא, תחת שתהיה רשות אזרחית.

רמטכ"ל אינו שוגה

מ ערכת אנטי-ביקורתית זו הופעלה במלואה ו"באורח נמרץ ביותר, לחנוק בעודנה באיבה כל ביקורת פניס"צה"לית על קו בר-לב, וגם למנוע מן הציבור בישראל את המידע הנחוץ ואת היכולת והאפשרות לחוות דעה, ואולי גם להכתיב שינויים בשאלה גורלית זו. סיבתו היחידה של מאמץ זה היתה אר"י

מאת

בנימין עמידרור

נכונות הרמטכ"לים הנוגעים - ברילב ואחי ריו דויד אלעזר - לעמוד בפני טענות שדא יכלו להפריכן בתשובות סבירות, אבל לזן הי' רגע שבו נקשר שם הרמטכ"ל בשיטת הגנת סיני, אבל וחוסר כל סיכוי לשינוי, ואפילו ל"כחינה אובייקטיבית מחדש של הנושא. כי עד יומי-הכיפורים, נחשב הרמטכ"ל הממוצע כי צה"ל כמו שאינו מסוגל לטעות או לשגות, ו"יחה העניין שאינו נדרש, או שבו הכרעה, רחוק מדיעית, מהבנתו או מניסיונו ככל ש"י יהיה.

אלעזר ירש מברילב את התפקיד, ועימו גם את הר' תפיסה. ניתן להניח כי ליבו של אלעזר לא היה שלם לגמרי עם קו בר-לב, אבל את הקו קיים בעיקרו, ולא הירשה סטייה מהותית ממנו.

דעתי היא, שמחויי דאי הבחנתו במזוא הי' עיוות שכתפיסת ברילב וכך שקו המעוזים בדרום היה שואה מוזמנת, השפיעו על החלי טת אלעזר גם גורמים אישיים, ובמיוחד הרצון להימנע ממה שהיה מתפרש בוודאות - וכי צדק - נקבדת הטענה, שבירילב טעה טעות נוראה ושכל השקעות הענק בקו המעוזים היו לשווא.

דברים אלה מסייעים, כמובן, רק להבנת מחדלו של אלעזר, לא להצדקתו. לכל צורך מעשי שהוא, לא חל כל שינוי במרוצת שתי שנות רמטכ"לות אלעזר, ותקופתו מהווה מעין הארכה של תקופת ברילב, בלא קטיעת רציני פותה - ושליליותה.

גורם הסודיות לא הועלה אף פעם כסיבה רצינית לדיכוי כל פירסום ובירור פומביים של קו ברילב. קו ברילב היה אתר חובה לכל יהודי מחו"ל, ואורחיינו ערכו לאורכו טיולים המוניים מאורגנים. המצרים הכירו את

מ ירחמות-גנרלים התקיימו בצה"ל כבר מראי שיתו, החידוש שלאחר מלחמת יום-הכיפורים היה רק בכך, שלראשונה יצאו גם החוצה, בעיקר בזכות אריק שרון. דבר זה יירשם לשיבחיו, כאחד ממעשיו היותר מועילים.

נראה שנחויי היה הזעזוע הנורא של הי' מילחמה האחרונה כדו להתגבר, אם גם באורה חלקו ובאיחור רב מריו על נטיות השורשיות של צה"ל למנוע ביקורת פנימית: וכמורה שי ככל זאת צצה, להנקה בתוכו והמנוע את יציאתה החוצה.

הצלחת צה"ל בכך, לה אחראים ובה שותפים כל ראשיו והאחראים עליו, הולידה, בין השאר, את אגדת יעילותו המופלגת ואת דימויו כגוף לאומי, הנקי לגמרי מכל הנגעים והמיגרעות שנמצאו בשפע רב כל-כך בגור פים ציבוריים וממלכתיים אחרים.

אף איש אחראי אחד לא היה נכון לומר שהמלך לעי' תים עירום, ושהרמטכ"לים כולם בשרודם, לכן, בתחור מים המיקצועיים, לא נוצר מעולם לחץ ביקורתי של ממש מצד מערכת המימשל האזרחית על צה"ל. בתוך עצמו, מעולם לא עודד צה"ל ביקורת, ואת קציניו לא חינך ל"השמיעה בשעת הצורך או לקבלה ברוח טובה, כגורם המונע ניוון וחיוני ליעילות.

לפחות עד יום-הכיפורים, רווחה מדי בצה"ל הנטייה לזוהת "ביקורת" עם "השמצה" - ולמשמצים לא תהיה, כידוע, תיקוה.

התיבה "טעויות" נדירה אצל אלו פו צה"ל לא פחות מאשר אצל הפוליטיקאים שלנו, ואוי די אפילו מעט יותר.

הקצין הממוצע למד וקיבל בצה"ל כי ביקורת רצינית ונוקבת היא דבר פסול, שאין עימו כמעט סיכוי של

**המילה „טעויות“ נדירה
אצל אלופי צה"ל
לא פחות מאשר
אצל הפוליטיקאים**

תועלת, אבל עלול מאוד לקלקל את הקאריירה. לכן לא ביקר בעצמו, וגם לא הירשה ביקורת עליו.

על הסכנה של ביקורת חיצונית התגבר צה"ל באמי צעים אחרים. בעיקר יכול היה להסתמך על תחושת נחיי תותם, בכל נושאי הצבא, של רבים מן הקובעים באמי צעיהתיקשורת ובייחוד של אותם עסקנים, אשר איישו את העמדות הקובעות בממשלה ובכנסת. לטיפול בסורציר גדר, שחיטבו להכיר את צה"ל וגם היו נכונים לבקר ברבים, ניתן היה תמיד להפעיל את הצנורה: בישראל,